

Nawoord

Deze bundel laat zien dat het uitgangspunt in de inleiding – de focus op ‘multiculturaliteit’ als een gegeven in plaats van ‘multiculturalisme’ als een ideologie – inderdaad werkt. Terecht stellen de inleiders dat de multiculturele staat van Nederland iets is waar we van uit moeten gaan.

De recente protesten tegen multiculturalisme als een ideologie die het beleid in Nederland beheerst zou hebben kunnen makkelijk omslaan in een ontkenning van dat gegeven van multiculturaliteit. In lijn met de Inleiding kan gesteld worden dat die multiculturaliteit hoort bij de condition humaine – niet alleen nu, maar zover je in de geschiedenis terug kunt gaan. Het is juist het idee van één homogene cultuur dat als ideologie moet worden gezien. Dat idee mag sterk gestimuleerd zijn door het tijdperk van nationalisme, maar het kwam en komt vrijwel nooit overeen met de praktijk van het alledaagse leven. Antropologen zijn er moeizaam achter gekomen dat cultuur altijd een voortgaande vermenging van allerlei elementen is. Wel is het zo dat de opname van vreemde elementen in sommige perioden sterker als probleem gezien wordt. Nederland maakt nu duidelijk zo’n periode door. Maar het is een illusie terug te verlangen naar een situatie van zuiverheid – ‘van vreemde smetten vrij’ zoals het heette in “Wien Neêrlands Bloed door de Ad’ren Vloeit”, (tot in de jaren dertig ons officiële volkslied) – want die situatie heeft nooit bestaan, zeker niet in Nederland.

De pragmatische verkenningen in de verschillende teksten hoe met dat gegeven van multiculturaliteit omgegaan kan worden dragen het stempel van recente antropologische discussies. Lang niet alle schrijvers zijn antropologen, maar ze lijken toch beïnvloed – sommigen misschien onbewust – door de antropologische problematisering van de notie ‘cultuur’, vanouds een centraal begrip in deze discipline. De toenemende twijfel over dat begrip onder antropologen zijn

duidelijk ingegeven door wat wel de paradox van recente globaliseringsprocessen genoemd wordt: de toenemende mobiliteit van mensen, ideeën en beelden (denk aan de TV en internet) leidt niet éézijdig tot culturele homogenisering maar eerder tot een toenemende preoccupatie met culturele verschillen. In menig opzicht heeft het begrip 'cultuur' zijn onschuld verloren, en dat heeft vooral na 1980 tot een herbezinning geleid binnen de antropologie op die centrale notie. Jammer genoeg blijkt het oudere 'essentialistisch' cultuurbegrip dat vroeger gepropageerd werd door onze discipline juist nu bredere populariteit te verwerven - ook in discussies over het Nederlandse migratiebeleid - zodat antropologen nu geconfronteerd worden met een woekering van hun oude begrippen, waarvan ze zelf moeizaam afstand genomen hebben. [i]

Deze bundel kan daarom ook gelezen worden als een poging om meer recente visies op cultuur - als constant in verandering, en gekenmerkt door voortdurende vermenging van allerlei elementen - onder de aandacht van een breder publiek te brengen. Dat lijkt hard nodig want de onhoudbare opvatting van cultuur als een vast gegeven, bepaald door een authentieke kern, blijkt in het Nederlandse migratiedebat tamelijk noodlottige gevolgen te hebben. Om maar een voorbeeld te noemen hoe anderen nu met antropologische begrippen op de loop gaan: in een bijdrage op de opiniepagina van NRC/Handelsblad (27-9-2003) refereert de filosoof Herman Philipse - nu hoogleraar in Utrecht, maar destijds nog in Leiden, en één van de leidsmannen van Hirsi Ayan - aan 'tribaal-islamitische culturen' die kennelijk heel het Midden Oosten en 'islamitisch Afrika' beheersen. Die culturen zouden bepaald zijn door overwegingen van eer en schaamte die - natuurlijk in absoluut contrast tot 'de westerse cultuur' - gebruik van geweld vereisen en vaste praktijken van 'liegen en bedriegen' ter bescherming van de eigen groep. 'Tribaal' was inderdaad een geliefde term van oudere antropologen, net als het idee dat Mediterrane culturen beheerst worden door 'eer en schaamte' (maar dit werd dan wel geacht net zo goed te gelden voor Spanje, Italië en Griekenland als voor de islamitische landen in het zuiden van dat gebied).

Door schade en schande wijs geworden zijn antropologen tegenwoordig veel voorzichtiger met zulke begrippen. Zogenaamde 'tribale' samenlevingen ontwikkelden zich vrijwel overal - zeker in de Arabische gebieden - in wisselwerking met staten; overal waren boven-verwantschappelijke instituten om conflicten te beslechten; en familie-eer is zeker niet alleen in het Mediterrane gebied een belangrijke overweging. Maar vooral zijn wij tot de conclusie gekomen dat een tijdloos beeld van een 'cultuur' als vast gegeven tot grote misverstanden

leidt en het zicht blokkeert op de eindeloos variabele en creatieve manieren waarop mensen met bepaalde culturele elementen omgaan.

In zijn geruchtmakende artikelen over het 'multiculturele drama' gaat Paul Scheffer met even soeverein gemak voorbij aan recente discussies in de antropologie over de notie cultuur (NRC/Handelsblad 29-1-2000). Dat is jammer omdat juist cultuur één van de pijlers vormt van zijn betoog - zowel van zijn analyse van het probleem als voor de oplossing die hij suggereert. **[ii]** Het gevolg is dat hij in een wel zeer gemakzuchtig contrast

terecht komt tussen de 'traditionele' cultuur van de Rif en Anatolië enerzijds en, alweer, de 'moderne' cultuur van Nederland anderzijds; daarbij is - zoals gebruikelijk bij dit soort binaire opposities - de eerste simpelweg een negatieve tegenpool van de laatste. Opnieuw, een beeld dat antropologen van mijn generatie helaas maar al te vertrouwd voorkomt, en tegelijk als iets dat we nu toch hoognodig achter ons moeten laten.

Het bezwaar is niet alleen dat dit beeld veel te simplistisch en statisch is, maar vooral dat het uiteindelijk uitzichtloos is. Als culturele verschillen inderdaad zo muurvast zijn en als cultuur inderdaad zo allesbepalend is, wordt integratie een onmogelijkheid, tenzij men gelooft in de mogelijkheid van totalitaire dwang.

Een hele korte samenvatting van enkele hoofdpunten uit het cultuurdebat dat de antropologie in de jaren 80 en 90 verlevendigde kan nuttig zijn om aan te geven waarom het jammer is dat antropologen zo weinig gehoord worden in het Nederlandse immigratiedebat; en ook om aan te geven waarom juist de pragmatische benadering van deze bundel zo belangrijk is. Tijdens mijn studie antropologie werd het begrip 'cultuur' voor ons vooral geïntroduceerd door het poëtische boekje *Patterns of Culture* van Ruth Benedict **[iii]**. Voor deze Amerikaanse antropologe was iedere cultuur

gekenmerkt door een eigen 'configuratie,' ieder met een eigen 'essentie' die sterk verschillend is van andere. Het is nog steeds een prachtige tekst, duidelijk geschreven tegen het westerse superioriteitsdenken in: andere culturen zijn 'anders,' maar zeker niet minder. Maar haar boek maakt ook duidelijk wat voor implicaties die voorstelling van culturen als in zichzelf besloten systemen krijgt. Eén van haar hoofdstukken begint met een, alweer, zeer poëtische uitspraak van een oude hoofdmans van de 'Digger Indians':

In the beginning God gave to every people a cup, a cup of clay, and from this cup they drank their life.... They all dipped it in the water ... but their cups were

different. Our cup is broken now. It has passed away.

De implicaties zullen duidelijk zijn Iedere cultuur is als een eigen beker waaruit mensen 'hun leven drinken' en die verschilt van andere bekerculturen. Maar bij een confrontatie met andere culturen - en de 'Digger' Indianen hadden de nodige ervaring met drastische interventies van de nieuwe Amerikanen en hun overheid - breekt die beker: de eigen cultuur stort in. Benedict's bedoeling was duidelijk om als goed antropoloog sympathie te vragen voor zulke disappearing cultures. Maar het probleem van zo'n visie is dat verandering er nauwelijks in te passen is: die voltrekt zich hoogstens door een dramatische en absolute ineenstorting.

Bij confrontatie met bijvoorbeeld de westerse cultuur, 'breekt de beker' en blijf je met lege handen achter. De enige oplossing lijkt dan radicaal te verwestersen. Althans op dit punt doemt er een tamelijk verrassende convergentie op tussen de visie van Benedict, een voortrekster van het antropologisch 'cultuur-relativisme', en de oplossing van Scheffer, van den Brink of Philipse.

Binnen de antropologie kwam er in de jaren tachtig een sterke reactie tegen dit 'essentialistische' cultuuridee. Vooral James Clifford's ideeën kregen grote invloed. Hij benadrukt dat, als antropologen vasthouden aan dit oudere, 'essentialistische' cultuuridee, ze de voeling dreigen te verliezen met wat zich voor hun ogen afspeelt (denk aan de al eerder genoemde paradox dat toenemende mobiliteit en globalisering gepaard gaat met een ware obsessie met culturele verschillen, in oude of nieuwe vormen) **[iv]**. Dat 'essentialistische' idee inspireert hen om te blijven zoeken naar een authentieke kern van 'hun' cultuur en de eigentijdse dynamiek van die culturen als minder interessant terzijde te schuiven. Voor Clifford is dit onacceptabel, juist omdat onze tijd gemarkeerd wordt door de enorme creativiteit waarmee allerlei oudere culturelementen worden ontwikkeld en ingepast in moderne omstandigheden. Globalisering brengt geen universele Coca-Cola cultuur maar veel meer een woekering van cultuurverschillen vaak in een nieuw jasje gestoken. Daar kunnen we in Nederland over meepraten.

Tegenover Benedict's 'essentialistisch' cultuurbegrip plaatst Clifford daarom een 'Caraïbische' notie van cultuur. In de Caraïben is, door de noodlottige verdwijning van de oorspronkelijke bevolking, ieder oorsprongsdenken of speurtocht naar authenticiteit onmogelijk. Cultuur is hier per definitie bepaald door voortdurende vermenging en dynamiek. In zijn visie moeten antropologen zich laten inspireren door zo'n notie van cultuur om zicht te krijgen op de verrassende dynamiek van cultuurverschillen in een globaliserende wereld.

Ik zal de lezer niet verder vermoeien met alle verwickelingen van het antropologisch cultuurdebat. Maar ik hoop dat duidelijk is waarom het zo belangrijk is over te stappen op een notie van cultuur waar aandacht is voor verandering en beweging, in plaats van een zoektocht naar een oorspronkelijke, authentieke kern die als onveranderlijk gepresenteerd wordt.

Dat laatste inspireert in de Nederlandse discussie - net als elders in de wereld - een obsessie met 'zuiverheid' die niet ongevaarlijk is, juist omdat er een mythisch verleden opgeroepen wordt dat los van de werkelijkheid staat. Vincent de Rooij's waarschuwing hierboven voor de implicaties van taalpurisme heeft duidelijk bredere relevantie; net als Jeroen de Kloet's pleidooi - in het voetspoor van niemand minder dan Mary Douglas - om 'vervuiling' van cultuur als een aanknopingspunt voor nieuwe ontwikkelingen te zien. Hoe scherper de eigen cultuur wordt afgebakend, hoe meer er een kloof gecreëerd wordt met andere culturen. De Nederlandse debatten rond de 'canon' en de moeizame constructie van een eigen identiteit zijn daarvan een goed voorbeeld. Juist dat zoeken naar zuiverheid maakt het verleidelijk te denken in binaire opposities - zoals hierboven aangehaald van Philipse en Scheffer - die tegenstellingen verscherpen en in de praktijk tot een patstelling leiden **[v]**. Wat dat betreft zijn de waarschuwingen van een antropologe als Mary Douglas, maar ook van de filosoof Kwame Anthony Appiah voor de gevaarlijke verbinding van cultuur en zuiverheid - een verbinding die voor velen kennelijk voor de hand ligt - maar al te relevant voor het Nederlands debat. Ondanks de hierboven aangehaalde verschillen, zijn antropologen het over één ding eens: cultuur leent zich nauwelijks voor social engineering **[vi]**.

Culturele veranderingen zijn langzame en langdurige processen die zeer moeilijk te sturen zijn, en minstens even moeilijk af te dwingen. Dwang leidt in de praktijk tot allerlei dwarse reacties: een obsessie met eigenheid, toenemende oppositie en wrevel over de aanspraak van 'de ander' op culturele superioriteit. Cultuur is constant in beweging, maar die beweging kan eerder beïnvloed worden door pragmatische ingrepen dan door ideologische debatten waarin het gelijk van de één moet prevaleren. De bijdragen hierboven bieden allerlei voorbeelden van zulke pragmatische ingrepen. Het sprekendste voorbeeld waarin het de goede kant lijkt op te gaan biedt misschien het stuk van Erna Kerkhof over de Rotterdamse school die een tijdlang een goed evenwicht wist te bereiken tussen 'autochtone' en 'allochtone' leerlingen door te werken met toelating op grond van

aparte lijsten voor die categorieën. In andere voorbeelden, zoals dat beschreven door Irene Stengs - waarin mensen uit één trappenhuis het opnemen voor een Pakistaanse vrouw - gaat de zaak mis en lijken die interventies alleen maar te resulteren in een verharding van de contrasten (de vraag blijft natuurlijk in hoeverre de betrokkenen er toch van geleerd hebben).

Francio Guadeloupe's voorbeeld geeft aan hoe een conflict dat op knokken lijkt uit te lopen ineens doorbroken kan worden doordat mensen erin slagen een register aan te boren waarin ze elkaar wel kunnen begrijpen. Omgaan met multiculturaliteit als gegeven vereist kennelijk een pragmatische houding waarin je probeert in te spelen op praktische mogelijkheden en onverwachte convergenties tussen culturen die soms radicaal verschillend lijken te zijn. Het bovenstaande kan ook duidelijk maken waarom de antropologische stem zo weinig gehoord wordt in de Nederlandse discussie over immigratie en integratie. Een meer pragmatische benadering leent zich minder voor het type opiniestukken die vooral de laatste jaren de opiniepagina's in verschillende kranten doen uitdijen. Om daar toegang toe te krijgen zijn kennelijk pasklare oplossingen en éénduidige stellingnames nodig. Het denken in scherpe contrasten - meestal variaties op het soort binaire opposities als hierboven aangehaald - en in duidelijk afgebakende culturen en identiteiten kan inderdaad een schijn van duidelijkheid oproepen. Maar die duidelijkheid heeft ook bezwaren. Het komt altijd weer neer op een versimpeling van een werkelijkheid die voortdurend in beweging is. De mogelijkheden om culturele integratie af te dwingen zijn uiterst beperkt. Ook het voorbeeld van de VS leert dat pragmatische veranderingen in de context - daar bijvoorbeeld het consequent toepassen van affirmative action - meer effect sorteren dan pogingen het eigen culturele gelijk op te leggen. Om te leren leven met multiculturaliteit als gegeven zijn de pragmatische verbindingen, die mogelijk zijn juist omdat 'culturen' altijd ambigu en in beweging zijn, belangrijker dan het zoeken naar pasklare, algemene oplossingen. Dat is een belangrijke conclusie uit deze bundel.

Noten

[i] In werkelijkheid is er nooit sprake geweest van een consequent 'multiculturalistisch' beleid in Nederland, ook niet onder 'Paars.' Sinds de WWR nota 'allochtonenbeleid' van 1989 is het beleid consequent gericht geweest op individuele integratie van immigranten, in ieder geval van de zo geheten 'niet-westerse allochtonen.' Daarvóór was er nauwelijks sprake van een gericht beleid.

Zie over de vertekende effecten van dit denken in elkaar opvolgende modellen (het eerdere 'multiculturalistische model' als bepalend onder 'Paars' dat nu opgevolgd zou worden door het 'integratie-model') ondermeer Jan Willem Duyvendak, *De Staat en de Straat: Beleid, Wetenschap en de Multiculturele Samenleving*, Amsterdam: Boom, 2006

[ii] De andere pijler van zijn betoog is geschiedenis, maar ook in dat opzicht gaat Scheffer wel erg kort tot de bocht. Typerend is bijvoorbeeld de manier waarop hij het Nederlands verleden van 'verzuiling' behandelt. Hij laat Lijphart, de autoriteit op het gebied van verzuiling, zeggen dat ook in de hoogtijdagen van verzuiling de verschillende groepen één geschiedenis en gemeenschappelijke waarden deelden. Dit is inderdaad één zinnetje bij Lijphart die vervolgens benadrukt dat verzuiling alleen werkt als de ideologische kloven tussen de verschillende zuilen zo diep blijven dat de leiders onvoorwaardelijke steun krijgen van hun achterban zodat ze het onderling op een akkoordje kunnen gooien. Voor Lijphart is het einde van de verzuiling nabij zodra de ideologische verschillen tussen de zuilen minder markant worden. Hij benadrukt dus juist de diepe verdeeldheid van Nederland in het verleden (zie A.Lijphart, 1968, *The Politics of Accommodation: Pluralism and Democracy in the Netherlands*, Berkeley: Univ. of California Press, 1968; en vooral ook zijn *Power-Sharing in South Africa*, Berkeley, Institute of International Studies, 1985). Typerend voor Scheffer's één-dimensionaal beeld van cultuur en geschiedenis is ook zijn versie van Amerika als melting pot en dus als voorbeeld. Hij gaat daarmee volstrekt voorbij aan de Amerikaanse praktijk van hyphenated citizenship (Italian-American etc.) en aan de praktijk die volgens velen allang het salad bowl model vertoont en niet dat van een melting-pot (zie ondermeer I.Bloemraad, *Becoming a Citizen - Incorporating Immigrants and Refugees in the United States and Canada*, Berkeley: University of California Press, 2006, die op grond van gedetailleerd onderzoek concludeert dat het Canadese 'multiculturele model' tot meer integratie leidt dan in de VS). Die vertekening is storend omdat zo verdonkeremaand wordt dat Scheffer - net als Philipse of van den Brink - in werkelijkheid het Franse model verdedigt (assimilatie aan een scherp afgebakende dominante cultuur), veel meer dan het Amerikaanse (zie verder P.Geschiere i.p. *Perils of Belonging - Autochthony and Citizenship in Africa and Europe*, Chicago U.P., hst 4, Autochthony, Dutch Style). Al deze punten komen even ongenueanceerd terug in Scheffer's inaugurele oratie van 2006 (Vossiuspers). Zijn boek *Het Land van Aankomst* (2007, De Bezige Bij) is gelukkig genuanceerder. Maar het is zeer de vraag of dit boek, juist door de omvang (477 pp.) even veel invloed zal krijgen als zijn artikelen uit 2000 die in brede kringen

als baanbrekend worden gezien..

[iii] R.Benedict, *Patterns of Culture*, 1935 (hier geciteerd uit de Mentor Books editie van 1953) p. 19.

[iv] J. Clifford, *The Predicament of Culture*, Harvard University Press, 1988.

[v] Vergelijk de sociologen J.W.Duyvendak en M.Hurenkamp (*Kiezen voor de Kudde - Lichte Gemeenschappen en de Nieuwe Meerderheid*, Amsterdam, van Gennep, 2004) die betogen dat integratie in Nederland zich in de praktijk wel degelijk voltrekt, maar eerder op het niveau van community lite (jeugdcultuur, kleding en andere 'stijlen' van consumptie etc.); pogingen een drastische integratie in een duidelijk afgebakende Nederlandse cultuur af te dwingen verstoren dit juist.

[vi] Zie Mary Douglas, *Purity and Danger: An Analysis of Concepts of Pollution and Taboo*, Londen, Routledge, 1966; K.A. Appiah, *Cosmopolitanism: Ethics in a World of Strangers*, New York, Norton, 2006

Zo zijn onze manieren ~ Over de auteurs

Daan Beekers (26) heeft zijn Bachelor opleiding Culturele Antropologie aan de Universiteit van Amsterdam afgerond en is nu Master student Sociale Antropologie aan de Universiteit van Oxford. Daar doet hij onderzoek naar de sociale positie van jongeren in Nigeria. Daan heeft in Nijmegen, Rotterdam en Amsterdam gewoond en bijbaantjes gehad als interviewer, winkelbediende en vuilnisman. Tussen zijn studies door heeft hij reizen gemaakt naar Senegal, Guinée, Marokko, Turkije en Oost-Europa.

Yolanda van Ede is antropologe en als docente en onderzoekster verbonden aan de Universiteit van Amsterdam. Haar wetenschappelijke publicaties richten zich op uiteenlopende thema's, van religie en ritueel, performance, familie en verwantschap, tot de zintuigen en methodologie van antropologisch onderzoek. Momenteel is ze ook haar proefschrift over een Tibetaans boeddhistisch nonnenklooster in Nepal aan het bewerken tot een roman.

Maria van Enckevort ontving haar doctoraal in Middeleeuwse Geschiedenis aan de Universiteit van Amsterdam en haar PhD in Geschiedenis aan de University of the West Indies in Jamaica. De keuze voor Jamaica was bewust om een beter inzicht te krijgen in de geschiedenis van het Caribische Gebied waar van Enckevort woont en werkt sinds 1982. Momenteel werkzaam als Dean of Academic Affairs aan de University of St. Martin (St. Maarten, Nederlandse Antillen) is van Enckevort gespecialiseerd in de volgende gebieden: multiculturalisme, Pan-Afrikanisme & Creolization, Dekolonisatie & Anti-Imperialistische Revolutionairen. Geboren en getogen in Noord-Limburg is van Enckevort nog steeds zoekende naar een erfenis die niet is vastgelegd in een testament (geleend van René Char).

Peter Geschiere (1941) is hoogleraar Antropologie van Afrika aan de Universiteit van Amsterdam. Hij doceerde antropologie en geschiedenis aan de Vrije Universiteit, de Erasmus Universiteit en de Universiteit Leiden. Daarnaast was hij visiting Professor aan de Ecole des Hautes Etudes en Sciences Sociales (Parijs / Marseille), de Universiteit van Yaounde (Kameroen), de Universiteit van Kisangani (Congo / Zaïre), de University of Witwatersrand (Johannesburg), Columbia University (New York) and New School (New York). Hij houdt zich vooral bezig met de studie van de dynamiek van lokale culturen in interactie met staatsvorming, de invloed van de markteconomie, en, meer in het algemeen, processen van globalisering. Hij publiceerde onder andere "The Modernity of Witchcraft" (1997); "Globalization and Identity - Dialectics of Flow and Closure" (1999, with Birgit Meyer); and "The Forging of Nationhood" (2003 - with Gyanendra Pandey). Momenteel bereid hij een serie conferenties voor in opdracht van de Social Sciences Research Council (New York) rondom het thema "The Future of Citizenship: New Struggles over Belonging and Exclusion in Africa and Elsewhere". Geschiere was voorzitter van het NWO onderzoeksprogramma "Globalization and the Construction of Communal Identities". In 2002 ontving hij de onderscheiding van "distinguished Africanist of the year" van de African

Studies Association. Hij is lid van de Koninklijke Nederlandse Academie van Wetenschappen en bestuurlid van het Prince Claus Fund.

Chantal Gill'ard is lid van de Tweede Kamer voor de PvdA. Zij was parttime werkzaam als wetenschappelijk onderzoeker en promovendus bij Erasmus MC, medische ethiek en filosofie. Tot aan haar kamer lidmaatschap was zij producent bij Hof Filmproducties. Met Rob Hof maakt zij films over globalisering (Nipkovschijf winnende productie 'Sporen uit het Oosten'), identiteit en medisch ethische vraagstukken. Zij heeft aan de universiteit van Sheffield (UK) haar masters titel behaald in rechten en ethiek van de biotechnologie.

Francio Guadeloupe is verbonden aan de Radboud Universiteit Nijmegen als universitair docent bij de Vakgroep Culturele Antropologie en ontwikkelingstudies. Tevens is hij werkzaam als postdoctoraal onderzoeker bij het Koninklijk Instituut voor Taal -, Land- en Volkenkunde (KITLV), te Leiden.

Lammert de Jong was in de jaren 1970 en '80 werkzaam in Zambia en Bénin (ontwikkelingssamenwerking), en in de periode 1985 - 1998 jarenlang Vertegenwoordiger van Nederland in de Nederlandse Antillen. Hij heeft sindsdien gepubliceerd over diverse bestuurlijke configuraties van Caribische eilanden met voormalige moederlanden (waaronder het Koninkrijk der Nederlanden).

Erna Kerkhof (1955) is als postdoc-onderzoeker verbonden aan het KITLV te Leiden. Zij doet momenteel onderzoek naar de wisselwerking tussen Nederlands overheidsbeleid met betrekking tot nieuwkomers en de identiteitspolitiek die sinds 1945 is gevoerd vanuit migrantengemeenschappen die wortels hebben in de voormalige Nederlandse koloniën. Eerder deed zij onderzoek naar de naoorlogse migratie en retourmigratie tussen Puerto Rico en de VS. Daaruit bleek onder andere het sterke negatieve effect van de migratiecyclus op het onderwijsniveau van Puertoricaanse kinderen.

Jeroen de Kloet is universitair docent Media en Cultuur aan de Universiteit van Amsterdam. Zijn onderzoek richt zich op culturele globalisering, met name in China. Daarbij kijkt hij voornamelijk naar populaire cultuur en de rol van nieuwe technologie. Momenteel werkt hij aan een door het NWO gesubsidieerd onderzoek naar de culturele implicaties van de Olympische Spelen in Beijing van 2008.

Martin Koorndijk, in brede lagen van de bevolking bekend als brada Kwasi

Koerndijk studeerde management- en organisatie -, alsook sociaal-culturele wetenschappen. Brada Kwasi geniet een brede intellectuele belangstelling en houdt zich bezig met identiteitsvraagstukken en problemen van cultural engineering, interne samenhang en integratie. Brada Kwasi is vooral bekend in het maatschappelijke middenveld.

Pien van Langen studeerde Verpleegkunde in Nijmegen en werkte na haar studie enkele jaren als verpleegkundige. Daarnaast was zij maatschappelijk actief, onder meer in de kraak- en derde wereldbeweging. Ook werkte zij betaald en onbetaald in ontwikkelingsprojecten. Zij werkte als wijkverpleegkundige en coördinator in Amsterdam en - na de opleiding tot docent - als docent verpleegkunde. Zij heeft een brede werkervaring als docent bij verschillende HBO-opleidingen (met name management in de zorg en welzijn), en in het maatschappelijk veld, zowel in Nederland als in ontwikkelingslanden. In 2006 voltooide zij de Masteropleiding Medische Antropologie en Sociologie aan de Universiteit van Amsterdam. Momenteel is zij projectcoördinator diversiteitsbeleid van de Hoge School Inholland te Amsterdam.

Lucia Lindner werkte 10 jaar voor organisaties die discriminatie bestrijden en verzorgt nu via etnopraktika.nl als stadsantropoloog deskundigheidsbevordering.

Mattijs van de Port werkt als cultureel antropoloog aan de Universiteit van Amsterdam. Hij is auteur van *Gypsies, Wars & Other Instances of the Wild. Civilization and its Discontents in a Serbian Town* (Amsterdam University Press, 1998) en *Geliquideerd. Criminele Afrekeningen in Nederland* (Meulenhoff 2001). Momenteel doet hij onderzoek in Bahia (Brazilië) naar de vervlechting van religie en media in de publieke sfeer.

Vincent de Rooij is als universitair docent verbonden aan de Afdeling Sociologie en Antropologie van de Universiteit van Amsterdam. De laatste jaren houdt hij zich in zijn onderzoek vooral bezig met nieuwe vormen van het Nederlands zoals die met name door jongeren worden gebruikt. Zijn aandacht richt zich daarbij vooral op hoe beeldvorming van taalvarianten samenhangen met beeldvorming van sprekers van die varianten.

Irene Stengs (1959) is cultureel antropologe. In 2003 promoveerde zij aan de Universiteit van Amsterdam op een proefschrift over de cultus rond de Thaise koning Chulalongkorn (r.1868-1910) en de huidige Thaise koning. Tegenwoordig

is zij als onderzoeker 'feest in ritueel in Nederland' verbonden aan de onderzoeksgroep Etnologie van het Meertens Instituut te Amsterdam.

Thijl Sunier (1954) is als universitair docent antropologie verbonden aan de afdeling Sociologie/Antropologie van de Universiteit van Amsterdam. In 1996 promoveerde hij op het proefschrift getiteld 'Islam in Beweging. Turkse jongeren en islamitische organisaties'. Hij deed onderzoek naar interetnische relaties, islam en organisatievorming in Nederland, naar Turkse scholieren in Frankrijk, Nederland, Duitsland en Engeland en historische vergelijkend onderzoek naar religie, multiculturalisme en natievorming in Frankrijk, Nederland en Turkije. Momenteel bereidt hij onderzoek voor naar islam, stijl en subcultuur onder jonge moslims in Europa.

Feia Tol heeft de bacheloropleiding Culturele Antropologie en Sociologie der Niet-westerse Samenlevingen aan de Universiteit van Amsterdam voltooid. Momenteel is zij werkzaam bij MVO Nederland, een stichting voor maatschappelijk verantwoord ondernemen.

Gloria Wekker is hoogleraar gender en Etniciteit aan de Universiteit Utrecht. Zij promoveerde aan de University of California at Los Angeles in 1992 op een onderzoek in Suriname naar subjectiviteit en seksualiteit van volksklasse vrouwen in Paramaribo. In 1994 verscheen haar proefschrift in Nederland onder de titel 'Ik ben een gouden munt'. In haar onderzoek besteedt zij aandacht aan de verbondenheid van gender, etniciteit, klasse en seksualiteit. Sinds 1999 is Wekker directeur van het GEM, Expertisecentrum Gender, Etniciteit en Multiculturaliteit. Deze organisatie adviseert, ontwikkelt instrumenten en doet onderzoek op het gebied van genderbewust en intercultureel onderwijs. Vanuit GEM werkte Wekker onder andere aan de bundel 'Caleidoscopische Visies' die in samenwerking met E-QUALITY is uitgebracht.

Yiufai Chow is een PhD kandidaat bij de Amsterdam School of Communications Research (ASCoR) aan de Universiteit van Amsterdam. Zijn project richt zich op Chinese jongeren in Nederland en hun gebruik van populaire cultuur, in het bijzonder martial arts films, schoonheidswedstrijden en populaire muziek. Parallel aan zijn academische onderzoek werkt Chow voor de Chinese radio van de Nederlandse Programma Stichting (NPS). Hij is tevens tekstschrijver van popmuziek in Hong Kong, Taiwan en China.

Solani Ngobeni ~ Scholarly Publishing: The Challenges Facing The African University Press

Abstract

This paper seeks to examine the challenges that face the university press in Africa in general and South Africa in particular. It will start by examining the state of the university press in Africa, the state of the university press in South Africa, the challenges that face university presses, such as the declining purchasing of scholarly monographs by university

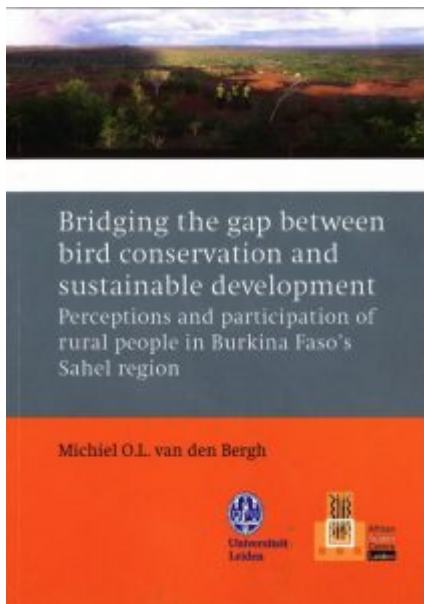
libraries since the budgets of most university libraries are now spend on subscribing to expensive journals and serials, poorly paid academic staff that does not purchase scholarly books, poor teaching and research infrastructure where the course pack has replaced the monograph in the classroom, a generally under-developed market, a weakly developed reading culture, short print-runs which are not economically viable, lack of distribution hubs such as bookshops and lack of intra-Africa book trade. Whereas in the past scholarly publishers could sell between 1000 and 1500 copies of a monograph, today they sell between 200-300 copies. Since publishing small print runs is not economically viable due to economies of scale, scholarly publishers are caught between a declining market and high costs involved in publishing small print runs. It will further examine the role that research institutes and science councils play in scholarly publishing and lastly it will examine the opportunities that new modes of communications offers to scholarly publishers.

Download

Paper

(PDF): <https://openaccess.leidenuniv.nl/ASC-075287668-3217-01.pdf?>

Michiel O.L. van den Bergh ~ Bridging The Gap Between Bird Conservation And Sustainable Development. Perceptions And Participation Of Rural People In Burkina Faso's Sahel Region

Introduction ~ A (research) project in the Sahel

The Sahel

The Sahel is a loosely defined and not well demarcated region; it comprises the semi-arid transition region between the Sahara Desert to the north and wetter regions of sub-Saharan Africa to the south (CSELS 2010; UNEP 2007; Agnew & Chappell 1999).**[i]** The Sahel region is often defined by means of the number of days of the growing season or by the average annual amount of precipitation. Alternatively, the boundaries have also been drawn using latitude and longitude

(Agnew & Chappell 1999). However, the boundaries are gradual and arbitrary, changing in time following weather patterns (e.g. droughts), climate changes, and land-use changes and concomitant land-cover changes (Ton Dietz, director ASCL, pers. comm. 2015). Agnew & Chappell (1999: 300) argue that “it is normally taken to be the arid West African countries from Senegal to Chad, but some also include Sudan to the East” (Figure 1.1).

The Sahel region constitutes one major ecoregion **[ii]** of the African continent (Brito et al. 2014). Different habitats can be found in the region, including large flat plains, gallery forests and sand dunes. The plains are mostly used for grazing and extraction of commodities (i.e. food, medicine, fodder and wood), and some smaller areas are also used for cultivation (increasing in area from north to south in the region) (Lykke et al. 2004). Traditional land-use practices such as nomadic pastoralism and agroforestry, as well as modern forestry rules, are adapted to the arid climate and erratic rainfalls (Zwarts et al. 2009; Mortimore & Adams 2001; Boffa 2000). However, this dynamic equilibrium is in jeopardy from increased agricultural and pastoralist activities, but also from overhunting, unsustainable extraction of natural resources and water overexploitation (irrigation and hydroelectric dams) (Adams et al. 2014; Brito et al. 2014; Zwarts et al. 2009).

Most, if not all, Sahel countries’ economies are strongly dependent on natural resources, but at the same time they are depleting their natural capital, making them exceptionally vulnerable (Cohen et al. 2011). Furthermore, agriculture and animal husbandry in the Sahel are highly vulnerable to climate change (Dietz et al. 2004). The region is home to a population of 100 million, and UN demographic projections for 2050 are 300 million. This rapid population growth coupled with environmental degradation and, at the same time a high dependence on the environment, is cause for grave concern. In 2012, 18 million people in the West African Sahel were suffering from malnutrition (Potts & Graves 2013). Indeed, the Sahel is sometimes labelled as one of the poorest and most environmentally degraded areas on earth (Brandt et al. 2014; CSELS 2010; Lindskog & Tengberg 1994).

The African continent is a winter ground for a quarter of the more than 500 bird species breeding in Europe, which includes between 2 and 5 billion individual birds. Especially the continent’s northern savannas, including the Sahel region, serve as a wintering ground for migrant birds. Indeed, the Sahel is an important area for migrant European birds, both for those species that spend their winter

here, and for those species wintering further south on the continent that use this region as a staging area. These migrant birds are highly vulnerable to environmental change in the Sahel (Vickery et al. 2014; Zwarts et al. 2009; Jones 1995). Thus, environmental degradation in the Sahel is threatening the survival of both birds and people (Brandt et al. 2014; Ouédraogo et al. 2014; Cresswell et al. 2007).

Download

Book

(PDF): <https://openaccess.leidenuniv.nl/ASC-075287668-3793-01.pdf>

Notes:

[i] “Due to the large contrast in the yearly rainfall, the West African landscape gradually changes from north to south, within a distance of 600-700 km from Sahara desert to humid woodland” (Zwarts et al.2015).

[ii] “Ecoregions are relatively large units of land containing a distinct assemblage of natural communities and species, with boundaries that approximate the original extent of natural communities prior to major land-use change.” (Olson et al. 2001: 933)

ISBN: 978-90-5448-155-3 ~ © Michiel van den Bergh, 2016

Greece Under Continuous Siege: Syriza's Disastrous Political Stance

It's been seven years since the outbreak of the Greek debt crisis, yet Greece — the country that gave birth to democracy — is still stuck in a vicious cycle of debt, austerity and high unemployment. Three consecutive bailout programs have deprived the nation of its fiscal sovereignty, transferred many of its publicly owned assets and resources into

private hands (virtually all of foreign origin), produced the collapse of the public health care system, slashed wages, salaries and pensions by as much as 50 percent, and led to a massive exodus of its skilled and educated labor force. As for democracy, it has been seriously constrained since the moment the first bailout went into effect, back in May 2010, as all governments that have come to power have pledged allegiance to the international actors and agencies behind the bailout plans — the European Commission, the European Central Bank and the International Monetary Fund (IMF) — and follow closely and obediently their commands, irrespective of the needs and wishes of the Greek people.

Unsurprisingly, this includes the so-called Coalition of the Radical Left (Syriza), an opportunistic political party with a great knack for old-style cronyism and little experience in managing national affairs. Syriza has been in power for two nightmarish years now, co-governing with the extreme nationalist and xenophobic political party, The Independent Greeks (ANEL).

In the course of the last two years, Syriza, under the leadership of its populist leader Alexis Tsipras, reneged on its campaign promises to voters (ending bailouts, ending austerity and creating public work programs to reduce unemployment), and converted itself into a counterfeit copy of a social democratic party. Since the internal split with the far-left segment, Tsipras has made big-time overtures to European socialists and has attained an observer status in meetings of EU socialist leaders. In this way, Syriza has sought to fill the gap after the collapse of the Panhellenic Socialist Movement (PASOK) while signing a third bailout agreement and committing to execute international creditors' plans for the sell-out of the country and its conversion into a neoliberal paradise for multinationals and big business interests, analogous to what took place in Latvia.

It's true that Syriza faced incredible pressure from far stronger adversaries once it was elected, especially given the fact that the Greek state was financially

bankrupt. However, the party did not need to pursue the course that it opted to follow — namely, betraying the popular mandate and converting itself into a mainstream political party in hopes of remaining in power for as long as possible. The moment Syriza's leadership realized that it was incapable of resisting the pressures of the international creditors (the EU and IMF), it should have made a direct appeal to the Greek people by explaining the nature of the situation and the anti-democratic proclivities of the euro masters. It could have then stepped down, causing a European crisis, and turned to organizing grassroots resistance and distributive justice from the ground up. But this was never in the works: Syriza's leadership had paid allegiance to the euro masters and the domestic corporate/financial elite even before it won the election of January 2015.

The reason why Greek governments have opted for all these years to become servants of the EU/IMF duo is quite simple: They are part of the capitalist universe and inextricably linked to the economic project of the European Union. As such, they believe there is no alternative for bankrupt Greece to bailout programs, and subsequently, to ruthless fiscal readjustment along the austerity route, coupled with a massive privatization undertaking and the end of the social state. This sad state of affairs applies even more forcefully to the current Syriza-ANEL government, which is now involved in some very awkward discussions over the completion for the assessment of the new bailout agreement. The IMF has yet to commit itself to this agreement, as it has a rather different perspective from that held by the European fiscal authorities both over the sustainability of debt and the depth of the reforms under way.

Specifically, the IMF finds the current levels of Greek public debt to be simply unsustainable (it stands [at 180 percent of GDP](#) and over 90 percent of long-term liabilities are held by public creditors). The IMF has therefore called for a sizeable debt write-off and also pushed for more reforms on all major sectors of the economy (banks, energy, labor market). In fact, the IMF wants the Greek government to commit itself via legislation to measures beyond 2018 — in other words, beyond the expiration of the new bailout agreement. The IMF contends that Greece's debt levels will explode to much higher levels in the years (and even decades) ahead, and that the reforms proposed by the EU authorities are not specific enough, while their debt sustainability projections are ill-defined.

The European authorities, on the other hand, with Germany at the helm, balk at the idea of a debt write-off and contend that Greece's debt is sustainable with

deeper reforms — as long as Greek authorities implement the current ones with full rigor and do not violate the terms of the bailout agreement as they did in December 2016, when Tsipras decided unilaterally to distribute a “Christmas gift” (approximately around \$650 million) to some [1.6 million low-income pensioners](#) whose holiday bonus had been scrapped by Greece’s international creditors. The response of the EU authorities to this act of “defiance” on the part of Athens was to suspend discussions on debt restructuring.

Shortly thereafter, Greek Finance Minister Euclid Tsakalotos — the neo-Marxist academic economist of sorts who replaced Yanis Varoufakis and has been a most faithful servant of the euro masters — sent a letter to the EU authorities in an attempt to keep Greece in the eurozone at any cost. The letter, which was leaked to the press, said this was “a one-off payment” and reaffirmed his government’s commitment to the conditions of the bailout program.

So much for national sovereignty and radical-left politics.

Now, insofar as the row between EU officials and the IMF is concerned over Greece’s debt and the third bailout program, it is quite conceivable that the IMF may not join the Greek bailout program. Instead the IMF may simply act in some special advisory capacity, although German Finance Minister Wolfgang Schaeuble and the entire EU choir have said repeatedly that there can be no bailout program without the IMF’s participation in it.

In the meantime, the Greek government is in a state of anxiety over these developments and simply prays that current discussions over the assessment of the new bailout agreement will be completed successfully before late February, as cash is running out and the specter of Grexit has returned. It is hard to see any side wishing for Grexit — with the possible exception, perhaps, of Schaeuble. Indeed, if the past is of any guide, the Syriza-led government will accept contingency fiscal measures beyond 2018, and a fourth bailout agreement seems almost inevitable, as it is highly unlikely that Greece will be able to return to private credit markets by 2018.

To put it mildly, then, Greece remains under continuous siege. Having decided to capitulate to the euro masters just in order to keep the country in a straightjacket, Syriza found out that the only option it has is to go along with eurozone’s diktats and seek in the process to dupe the public as much as possible,

and for as long as possible, simply in order to remain in power for the sake of serving its members' own interests. However, both the inexperience and the unscrupulousness of the Tsipras government have been fully revealed by now, and Syriza is expected to suffer a humiliating defeat whenever the next elections take place. Indeed, the Syriza-led government is already [widely perceived as the most incompetent government in post-war Greece](#), a sad and tragic development for the Greek left.

The government's noxious propaganda that Greece has turned the corner and that development is already taking place convinces no one and only manages to stir further anger among the citizens, and to condemn the left to historical oblivion. Indeed, the new Minister of Economy and Development, Dimitri Papadimitriou of the Levy Institute at Bard College in New York, is leading the propaganda charge of Greece being on the threshold of a new era of development. The analyses of Papadimitriou's own research team at the Levy Institute, however, have been consistently arguing that the austerity measures that accompany the bailout agreements will only deepen Greece's economic depression and cause further social malaise. But, of course, upon accepting the aforementioned government position, Papadimitriou pretty much declared to the Greek media that the alternative proposal he was advocating in the Levy Institute publications for the Greek crisis (the introduction of a parallel currency) was utter nonsense.

The truth of the matter is that Greece faces anemic growth rates at best ([GDP rose 0.5 percent in the third quarter of 2016](#), but this is attributed mainly to a very strong year for tourism), persistently extremely high unemployment levels (still over 23 percent), low income levels of large segments of the population that fell below the poverty line (in other words, increasing poverty and marginalization), continuous export problems, consumer pessimism, lack of serious investment undertakings and, of course, unsustainable debt ratios to GDP. And who can forget that the economy has shredded over 27 percent of GDP since the start of the crisis? It could take several decades for the country to recapture this unprecedented loss in GDP, although it is inevitable that an economy that has suffered such extensive damage will, at some point, soon begin to record positive rates of growth. However, no serious recovery can be expected to take place under the existing economic arrangements and without radical changes in the country's political culture.

To be sure, the Greek crisis has its actual origins in two directly related developments: first, in the internal dynamics of Greek political culture; and second, in the fact that Greece was ill-equipped to join the euro when it did. Since the reestablishment of parliamentary democracy following the collapse of the military junta that ruled the country from 1967 to 1973, the Greek economy marched to the tune of an extremely warped type of “state capitalism” in which a small group of families dominated the key industries while the state provided the impetus for its major profit-making activities. But with the introduction of the euro, the competitiveness of the Greek economy began a downfall trajectory. Growth is now based on a model driven by debt-fuelled consumption, which is one of the main types of financial market-based models of economic development, while capital accumulation continues to rely on the looting of public resources and also serves as the vehicle for the transition into a neoliberal-type economy in accordance with the dictates of the EU.

As things stand, the Greek crisis will remain around for a long time to come, even if a debt write-off occurs at some point in the near future, as long as the nation’s political culture and public administration system remain inefficient and corrupt, and there is no change of course in the model of economic development imposed by the European neoliberal technocrats. Yet, the prospects for either of these developments to materialize are not promising at all. The disastrous stance of Syriza coupled with the complacency of so-called left-wing progressive intellectuals and academicians have struck a heavy blow to the vision of the radical left in Greece, and it will take a long time and a herculean effort for the country’s anti-capitalist forces to recuperate and reorganize a mass movement.

[Copyright, Truthout](#)

Nikolaos Karagiannis is professor of economics at Winston-Salem State University, North Carolina; invited visiting scholar at the University of Cambridge, England; and the co-editor of the journal *American Review of Political Economy*. He has authored, coauthored and co-edited 18 books, and has published over 70 papers in scholarly journals and edited books, and over 60 short papers and articles in newspapers, magazines and electronic media sources in the areas of economic development, public sector economics and macroeconomic policy analysis. His research has focused extensively on the applicability of the developmental state view in different contexts, such as EU countries, the United States, Caribbean small island economies and North African

countries. His latest books include *The US Economy and Neoliberalism: Alternative Strategies and Policies* (hardcover and paperback), *Europe in Crisis: Problems, Challenges, and Alternative Perspectives* and *The Modern Caribbean Economy* (2 volumes).

C.J. Polychroniou is a political economist/political scientist who has taught and worked in universities and research centers in Europe and the United States. His main research interests are in European economic integration, globalization, the political economy of the United States and the deconstruction of neoliberalism's politico-economic project. He is a regular contributor to Truthout as well as a member of Truthout's Public Intellectual Project. He has published several books and his articles have appeared in a variety of journals, magazines, newspapers and popular news websites. Many of his publications have been translated into several foreign languages, including Croatian, French, Greek, Italian, Portuguese, Spanish and Turkish.

De mysterieuze dood van een priester vorst

De 2e man van rechts is Adranoes Lohij, de oppasser ofwel dardanel van overste Veltman, staand tussen een aantal Atjehse teukoe's. Op zijn

*borst de Militaire Willems-Orde en
de bronzen medaille voor
Menslievend Hulpbetoon.*

De tentoonstelling *'De Laatste Batakkoning'* in 2008 in Museum Bronbeek en het daaraan gekoppelde boek gaven een helder beeld wat er voorafging aan de dood van Si Singamangaraja. Het boek, grotendeels samengesteld uit onderzoek van Harm Stevens, is voorzien van vele originele documenten die de lezer meeneemt naar een roerige tijd. Een periode waarin de laatste verzetshaarden worden uitgeschakeld en grote delen van het archipel worden onderworpen aan het koloniaal gezag.

Over de momenten van het leven van de Batakkoning bestaan verschillende lezingen. Met het ontsluiten van een oude foto, met daarop een inheemse ex-militair met onderschrift *'Oppasser van overste Veltman'* kwamen er nieuwe feiten aan het licht.

De twaalfde Si Singamangaraja

Ompoe Pulo Batu was de twaalfde Si Singamangaraja ofwel Leeuwendvorst in erfopvolging en gold voor zijn volk als heilige. Door een sluier van mystiek die om hem heen hing en zijn hiërarchische positie in de lijn van de offerpriesters, werd hij door de westerse wereld aangeduid als de priestervorst. De in 1849 geboren priestervorst had zich net als de twee voorgaande Si Singamangaraja's gevestigd in Bakara, gelegen ten zuidwesten van het Tobameer op Noord-Sumatra. De Bataks, gevestigd rond het Tobameer, leefden veelal autonoom en vormden midden negentiende eeuw nog niet een volk. Maar door het opdringen van het Nederlands-gouvernement en de steeds groter wordende invloed van de zending, onder aanvoering van veelal Duitse zendelingen in de laatste kwart van de negentiende eeuw, kregen de Bataks een gemeenschappelijke vijand. Dit leidde in 1883 tot een opstand onder ruim 9000 Toba-Bataks gericht tegen de westerse indringers. Door het geweld ging alles wat westers was in rook op, maar ook de bekeerde Batak-kampongs moesten het ontgelden. De schrik zat er goed in bij de Europeanen en zij velen verlieten hals over kop het Batak-gebied. De priestervorst werd gezien als leider van deze opstand en het Nederlands-gouvernement gelastte in datzelfde jaar het Nederlands Indisch Leger met een strafexpeditie tegen de priestervorst. 4 maanden lang woedde er oorlog het Batak-gebied. Nadat het Nederlands Indisch Leger op 12 augustus zijn residentie

in Bakara had bereikt, was de priestervorst al met zijn gevolg gevlucht naar Lintong in de hoger gelegen oerwouden ten zuiden van het Tobameer. Bakara werd door het Nederlands Indisch Leger 'getuchtigd' of beter gezegd, geheel verwoest. Het zou tot 1904 duren voor er een nieuwe serieuze poging werd ondernomen om het verzet te breken. De tocht van overste Van Daalen door de Gajo, Alas en Bataklanden, maakte aan vele illusies van het verzet in de binnenlanden van Noord-Sumatra snel een eind. Met een golf van geweld trokken tweehonderd marechaussees ruim vijf maanden lang door de oerwouden van Noord-Sumatra. De marechaussees kwamen ook in het gebied van priestervorst, echter was hij net als in 1883 niet vindbaar. Met de expeditie van Hendrikus Colijn, de latere minister-president van Nederland, werd eind 1904 een nieuwe poging ondernomen. Ook toen werd er geen contact gemaakt met de priestervorst.

*Collectie Stichting
Wereldculturen,
Tropenmuseum
Amsterdam, collectie
F.W. Stammeshaus*

Brief van Si Singa Mangaradja, die regeert over de Bataks, gericht aan de heer 'overste generaal, leider van de oorlog van de kompanie'.

'De brief is aan u gericht omdat u oorlog voert in het land van de Bataks en mijn onderdanen gevangen heeft genomen. Maar ik heb ook woorden ontvangen van de grote heer van Medan en de resident van Tampanoeli (Batak gebied) en van de

controleur, zij zeggen geen oorlog te zullen voeren tegen mij en degene waar ik over regeer.

Heb alle betrokkenen een brief gegeven dat er vrede is en ik een oorlog zal voeren tegen de kompanie. Ik zeg nu tegen de 'overste generaal', keert gij terug, en ga niet met mij en degene waar ik over regeer in oorlog. Het is toch niet geoorloofd om mij en mijn onderdanen lastig te vallen. Keer terug, anders overtreed u de regeles van de woorden van vrede en afspraak, die gemaakt zijn met de resident van Medan.

En als er klachten zijn over mijn onderdanen, richt u tot mij. Mijn onderdanen willen geen moeilijkheden.

Keer terug, anders overtreed u de regeles van de woorden van vrede en afspraak, die gemaakt zijn met de resident van Medan.

Zo zij het.

3 november 1904'

In de daaropvolgende jaren werden diverse kleine expedities ondernomen om de priestervorst op te sporen, echter zonder resultaat. Op 1 maart 1907 deed assistent-resident der Bataklanden een oproep aan het gouvernement. De onrust, die de ongrijpbare priestervorst met zich mee bracht, moest snel ten einde worden gebracht. Zijn oproep luidde letterlijk: *"De buitengewone toestand eischt daarom buitengewone maatregelen: tydelijke verwydering van alle ongewenste elementen en de beschikbaarstelling van eenige flinke marechaussee onder een beproefde aanvoerder b.v. de kapitein Christoffel, aan wien zooveel mogelyk de vrye hand moet worden gelaten....."*.

Anderhalve maand later was kapitein Christoffel, een doorgewinterde marechaussee officier die een deel van de Bataklanden al eens had bezocht tijdens de tocht van overste Van Daalen in 1904, met 4 brigades marechaussee op zoek naar de schuilplaats van Si Singamangaraja. De vier marechausseebrigades onder bevel van Christoffel waren ruim tweeëneenhalve maand op expeditie voordat zij hun doel, de schuilplaats van priestervorst, hadden bereikt. Het was een barre tocht over de ruige hooglanden en door oerwouden van Midden-Sumatra. Op 24 april 1907 maakte een van de brigades contact met de 'bende' in Lintong. Daarbij vertoonde de Ambonese marechaussee Lohij volgens koninklijk besluit van 7 maart 1908, No 55 *"grooten moed, veel beleid, voortvarendheid en trouwe plichtbetrachting"*. Door zijn optreden werd, Ompoe Radja Boli van Lintong, de vader van de belangrijkste verzetsleider Ompoe Babiāt gearresteerd

en de oudste zoon van de priestervorst, Soetan Nagari, 'onschadelijk' gemaakt. Daarbij werd zijn geweer M95 buitgemaakt.

Adranoes Lohij had zich in 1896 te Saparoea vrijwillig aangemeld bij het Nederlands Indisch Leger. Twaalf jaar later was deze marechaussee rijkelijk gedecoreerd met onder andere de bronzen medaille voor Menslievend Hulpbetoon en de Militaire Willem-Orde. De laatste en tevens hoogste onderscheiding kreeg hij voor zijn aandeel van het opsporen en onschadelijk maken van Si Singamangaraja op 24 april en 17 juni 1907. Zijn militair carrière verliep niet zonder kleerscheuren. Hij raakte diverse keren gewond door klewanghouwen en rentjong-steken aan hand, arm, borstholte, bovenbeen en knie. Lohij overleed in 1914 op 38 jarige leeftijd.

Kapitein Hans Christoffel.

Foto: collectie Museum

Bronbeek

Johannes Rotikan meldde zich in Menado, hetzelfde jaar als Lohij, aan bij het Nederlands Indisch Leger. Ook hij maakte enkele jaren deel uit van het korps marechaussee en was net als Lohij door de Atjeh-oorlog inmiddels een geharde militair. Op 17 juni 1907, tijdens de overval op de schuilplaats van Si Singamangaraja nabij Pea Radja, zette Rotikan, Lohij en 2 andere marechaussees de achtervolging in op de vluchtende Si Singamangaraja. In het ravijn wordt de priestervorst ingehaald en omsingeld door de 4 marechaussees en doodgeschoten. Rotikan werd een klein jaar later benoemd tot ridder in de

Militaire Willems-Orde 4^e klasse bij koninklijk besluit van 7 maart 1908, No 55. *“Zich onderscheiden bij de krijgsverrichtingen in de residentie Tapanoeli, hoofdzakelijk in het eerste halfjaar 1907. 17 juni 1907 overval van eene schuilplaats van Si Singamangaradja nabij Pea Radja. Blijken te geven van buitengewoon moed door den priestervorst Si Singamangaradja met behulp van 3 andere marechaussees te omsingelen, onversaagd stand te houden, toen de vorst hem met een rentjong onverwacht aanviel en dezen daarop kalm neer te schieten.”*

Dit relaas komt grotendeels overeen met de citaten uit het dagboek van de eerste-luitenant J.H. Van Temmen, die de expeditie in 1907 meemaakte als ondercommandant. Hij beschrijft hoe de marechaussees de priestervorst inhalen en omsingelen. Daarbij roept de voorste marechaussee: tarok rentjong, tarok rentjong ofwel taroeh rentjong. Hij beveelt de rentjong neer te leggen. Maar de priestervorst legt deze niet neer, hij roept: djangan passang ofwel niet schieten. De priestervorst schijnt op dat moment ook zijn rentjong uit de schede te halen.

*Foto collectie Universiteitsbibliotheek
Leiden, KITLV 81624*

Feitelijk beschrijft Van Temmen bijna hetzelfde als de inschrijving in het register der Militaire Willems-Orde, handelend uit zelfverdediging. Echter bestaat er nog een tweede versie van het relaas die net als de citaten van Van Temmen zijn opgenomen in het Tijdschrift van het Koninklijk Nederlands Aardrijkskundig Genootschap van 1944. Deze tweede versie is van de oudste dochter van Si Singamangaraja, Rinsan. Zij was net als haar vader op de vlucht geslagen toen de overval begon. Zij liep een aantal meters voor haar vader, totdat zij het bevel hoorde om te blijven staan. Ze keek om en besepte dat dit commando niet voor

haar was bedoeld, maar voor haar vader. Zij hoorde haar vader zeggen “Ahoe Si Singa Mangaraja” ofwel ik ben het SiSingamangaraja. Een marechaussee riep “tarik rentjong, tarik rentjong” ofwel trek je wapen uit, trek je wapen uit. Haar vader herhaalde nog “Ahoe Si Singa Mangaraja”. Daarna hoorde zij slechts geknal en geschreeuw. Toen ze zich terug haastte, zag ze een militair met een lange snor die haar levenloze vader fouilleerde. Zij begreep niet dat haar vader, die zich wilde overgeven, toch werd neergeschoten. De lichamen van Si Singamangaraja en zijn twee jonge zonen werden naar de markt van Balige gebracht en tentoongesteld, zodat de bevolking kon zien dat hun vorst gesneuveld was en het verzet zinloos was.

*Foto collectie Universiteitsbibliotheek
Leiden, KITLV 81623*

De twee versies staan haaks tegenover elkaar; was het zelfverdediging of werd de priestervorst ‘neergelegd’. Een term die veelal werd gebruikt bij het uitschakelen van verzetsleiders tijdens de Atjeh-oorlog. Het inzetten van kapitein Christoffel voor deze ‘klus’ doet het laatste vermoeden. Echter heeft deze rijk gedecoreerde militair al zijn persoonlijke aantekeningen verbrand en rest er slechts nog een officieel relaas.

Een aantal zaken kan men op zijn minst als opmerkelijk beschouwen

De benoeming van 2 marechaussees tot Ridder in de Militaire Willems Orde, die feitelijk waren gekoppeld aan het sneuvelen van de oudste zoon van Si Singamangaraja, de omsingeling en het sneuvelen van Si Singamangaraja, was tot aan de dag van vandaag onbekend. Daarnaast werd de priestervorst volgens de inschrijving van het register door totaal 4 marechaussees ingesloten, wat niet in de publicaties is terug te vinden.

In het artikel “Het sneuvelen van de Si Singamangaraja”, in het Tijdschrift van het Koninklijk Nederlands Aardrijkskundig Genootschap van 1944 is een foto gepubliceerd. Deze was beschikbaar gesteld uit de collectie van W.K.H. Ypes, met de aanduiding foto 6. De foto is gemaakt na het sneuvelen van de priestervorst. De oude vrouw in de rotanstoel is de moeder van de priestervorst, rechts en links naast haar zijn voornaamste vrouwen en de rest van zijn naaste familieleden. Op de achtergrond militairen van het korps marechaussee.

Een bijna identieke foto uit de collectie W.K.H. Ypes, die niet gepubliceerd is het Koninklijk Nederlands Aardrijkskundig Genootschap van 1944, vertoont een interessant detail. Er staat een militair op die op de beschikbaar gestelde en gepubliceerde foto niet staat. De militair is Adranoes Lohij, een van de 2 benoemde ridders. Opmerkelijk is ook dat er geen (bekende) officieren op de foto staan, ‘slechts’ een Europese onderluitenant, staand in de achterste rij zonder hoed.

Er zijn vele hypothesen te bedenken over de ware toedracht van de dood van de priestervorst. De enige echte getuigen hebben hun verhaal nooit in het openbaar kunnen vertellen of misschien beter gezegd hebben het nooit mogen vertellen. Zelfs in de bekende Atjeh- en marechaussee boeken wordt de dood van de mystieke priestervorst niet meer genoemd. Het doet vermoeden dat de gehele affaire snel vergeten moest worden. Het gouvernement was zeer niet ontevreden met het behaalde resultaat van kapitein Christoffel. Zoals het Nieuwsblad van het Noorden op 22 juni 1907 schreef: *“Nu Singa Mangaradja gesneuveld is, behoeft men zich niet het hoofd te breken met de rol, die hem verder zou worden toegedeeld.”*

Si Singamangaraja kreeg per presidentieel discreet de titel Pahlawan Nasional Indonesia ofwel held van Indonesië.

Eerder gepubliceerd
op: <https://kleinnagelvoort.wordpress.com/de-mysterieuze-dood-van-een-priestervorst/>

Het blog van John Klein Nagelvoort - *Een verzameling verhalen uit ons koloniaal verleden*: : <https://kleinnagelvoort.wordpress.com/>